

DISPUTATIO THEOLOGICA
De
C R E A T I O N E

Quam

Deo Altissimo Ductore,

P R E S I D E

Admodum Reverendo & Excellentissimo Viro,

DN. ÆSCHILLO PETRÆO,

S. S. Theol. Doct. & in Regia Acad. Aboënsi Profess.

& Ecclesiæ ibid. Past. Vigilantissimo; Præceptore,

Fautore ac Promotore æternum co-

lendo,

Publicè proponit

MAGNUS SAMUELIS TSP O-Gothus

S. S. Theol. Studiosus.

Addiẽm 2. Aprilis horis antemeridianis consuetis in Au-
ditorio Majori, Anno 1647.

§(O)§

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald / Acad. Typogr. 1647.

ANNO DOMINI 1797

DISPUTATIO THEOLOGICA

DE

CREATIONE

Summa

Deo Alissimo Dignissimo

PRÆSIDI

Reverendissimo Viri,

DOMINUS ALEXANDER PETRUS

de Theologiae & Philosophiae Doctor, Publicus

Professor in Universitate, Praeceptor,

Publicus, Ordinarius, etc.

Indica

Præfationem

MAGNUS JAMNELIUS

de Theologiae & Philosophiae Doctor, Publicus

Professor in Universitate, Praeceptor,

Publicus, Ordinarius, etc.

Indica

A B O E

Exemplum Petrus 22. 10. 1797. 1847.

Sit in nomine Domini

THESIS I.

Sepositis ac prætermiſſis, ad opera Dei quæ ad intra dicuntur, ſpectantibus; De operibus Dei ad Extra, quæ ad creaturas ſpectant, agenſus. In hiſce primum ſibi vindicat locum, articulus lucubratione & meditatione ſanè dignus, qui eſt de Creatione.

II. *Deus cœli terræq; conditor Gen.1. Cum ſit Opt. & Maximus, ac omne bonum communicativum ſui: Ipſe quoq; bonitatem, ſapientiam ac potentiam ſuam, in omnium rerum creatione declarare & bonitatis ſuæ opes in res tam affabrè à ſe conditas, effundere benigniſſimè, omneſq; ratione & oratione præditos, ad tam præclari operis contemplationem dimittere voluit.*

III. *Ut hujus materiæ clarior lux appareat, primum omnium, vocabulum Creationis, ab homonymia liberabimus. Etenim errorum genetrix, eſt æquivocatio ſemper. Variè in Scriptura S. creationis vox accipitur.*

IV. *1. Creatio eſt rei è nihilo productio: Quo ſenſu dicitur Deus Gen.1.v.1. In principio creaviſſe cœlum & terram, id eſt rudem indigeſtamq; illam molem Gen.1.v.2. Hanc vocis accipiſſimam primariam*

Et propriissimam agnoscimus. 2. Significat non quidem ex nihilo; Sed ex indispositâ Et inhabili materiâ aliquid producere, h. e. Formam ex nihilo creatam præexistenti materiæ inducere. Ita creasse dicitur Deus hominem Gen. 1. v. 27. Quem è limo terræ formavit, Gen. 2. v. 7. Et Evam quam è costâ Adami exstruxit, & bestias quas è terrâ, & pisces quos ex aquis produxit, Gen. 1. v. 20. 3. Accipitur vox creationis pro opere præclaro, eximio Et admirando. Ut Psal. 51. v. 12. Cor mundum crea in me Domine. Eph. 2. v. 20. Dei opus sumus, creati in Christo Jesu ad bona opera.

V. In hoc ergò fundatur articulus fidei nostræ quod mundus ex nihilo sit Creatus; scil. informi illa materia. Rectè August. ait: Etsi omnia formata de informi illâ materia, tamen hæc ipsa materia de omnino nihilo est facta.

VI. Antequam ad ipsius Definitionis explicationem accedamus; Variam vocabulorum acceptionem Gignere, Creare, Facere & Formare, quo sensu quodvis seorsim intelligendum sit explicabimus. Quæ quidem vocum enodatio multum lucis in articulo Creationis explicando afferet.

VII. Varijs cavillationibus eluduntur propria horum vocabulorum significationes: 1. Lombardus, ait: Creare esse vocabulum angustius, quod pro-

proprie significet de nihilo aliquid facere: Face-
re verò esse vocabulum generalius, & non signifi-
care tautū de nihilo aliquid producere, verum ex
præexistente materia. 2. *Alij obijciunt verbi Crea-*
re non esse hanc vim, ut ex nihilo omnia producta
credendum sit; Nam, Psal. 51. v. 12. Orat Psal.
tes David ut Deus cor mundum in ipso creet. 3. *In-*
stant & dicunt; articulum productionis rerum,
non tantum verbo creandi, verum etiam facien-
di describi: ut patet ex *Psal. 123. v. 8. Qui fecit coe-*
lum & terram. Jon. 1. v. 9. Qui fecit mare & aridā.

VIII. Ad objectiones hasce respondeo & dico:
Vocabula sæpe à propria significatione transferri ad
Metaphoricam. Nos verò genuinam & propriam
significationem verbi Creare, quod ex nihilo solius
verbi iussione & imperio, producere significat, hic lo-
ci retinemus. Et questio est non quid Psal. 51. v. 12.
Et alijs in locis verbum Creare significet: Sed quæ sit
propria ejus significatio in illis testimonijs, quæ descri-
bunt articulum creationis.

IX. Quod Deus ex nihilo iussit existere coelum &
terram, per id rudis materiae futuri operis productio in-
nuitur quæ vocatur Creatio: Non creavit illam ma-
teriam ut maneret rudis moles: Sed ut ex illa per
verbum produceret creaturarum genera, & pul-

cherrimo ordine disponeret, & hoc vocatur face-
re, pulchrè & eleganter asserit B. Lutherus.

X. *Vocabulum Gignere, ut de filio intelligitur, significat de substantiâ sua aliquid producere simile secundum essentiam. Creare autem significat ex nihilo aliquid producere diversum à substantia creantis. Fagius hanc differentiam horum vocabulorum facit: Quod creare sit à non esse ad esse producere. Formare, enti creato formam inducere. Facere verò absolvere & ad certum usum aptare.*

XI. *In ipso discursu, Deo Duce, uberius horum terminorum (si res ita postulare videatur) explicatio dabitur. Verum ne diu in hisce immoremur, mox transitum ad ipsam Definitionem exponendam faciamus. Desinitur communiter Creatio hunc in modum.*

XII. *Creatio est actio unius & solius Dei propria, ac trium personarum Divinitatis indivisa, quâ Pater unâ cum filio coeterno, & Spiritu S. omnes res bonas, siue visibiles siue invisibiles intra sex dierum spatium, ad omnipotentiam sapientiâ, justitiâ ac bonitatem suam declarandam, liberrimè ex nihilo condidit.*

XIII. *Desinitur est Creatio; quæ quid sit, in superioribus satis superq. monstravimus.*

XIV. *Definitionis genus, est Actio; Ubi notandum i. 1. Simpliciter non dicendū est esse actionem, qualem Philoſophi nonnulli eam fingunt. Nec 2. Dubitative id statuunt.*

statuendum est sicut Cic. in Parad. ait: Cum tibi siue Deus, siue natura dederit mentem, &c. Sed in Ecclesia addendum est discrimen personarum, id est, Quod Pater unâ cum Filio coeterno & Spiritu S. condiderit omnia ut Gen. 1. v. 20. extat: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Ubi opus commune & indivisum totius Trinitatis, Dei Patris, Filij & Spiritus Sancti indigitatur.

XV. Differentia Specifica desumitur 1. A Causa efficiente, 2. Materiâ. 3. Formâ & modo & 4. Fine.

XVI. I. Causa Efficiens Creationis est, Deus Pater, Deus Filius & Deus Spiritus Sanctus, quod infinita Scripturæ testimonia evincunt. Gen. 1. v. 1. In Principio Creavit Deus cælum & terram, Psal. 124. v. 8. Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram. Et plurima alia dicta hoc ipsum comprobantia, si brevitatis ratio permetteret adferri possent.

*XVII. Sigillatim etiam Scriptura S. opus Creationis, nunc Deo Patri. 1. Cor. 8. v. 6. Nunc Filio Joh. 1. v. 1. & Heb. 1. v. 10. Nunc Spiritui S. Job. 33. v. 4. & Psal. 33. v. 6. attribuit. Non hinc tamen uni alicui e Personis Trinitatis illiq; soli, Creationis opus est adscribendum; Sed sciendum est illud ex aquo omnibus S. Sanctæ Trinitatis personis esse commune, indivi-
sum*

sum & proprium. Gen. i. v. i. Psal. 33. v. 6. Ulti prius est declaratum.

XVIII. Non est ut multum nos torquamus de discrimine personarum in opere creationis: Sed contenti simus illa revelatione, quod ab aeterno Patre per Filium, fovente Spiritu S. creata sint omnia. Ita Nazianz. colligit, ex Rom. ii. v. 36. Unus est Pater ex quo omnia, & filius per quem omnia & Spiritus Sanctus in quo omnia. Hæc non ad inæqualitatem, personarum trahenda, ut Ariani blasphemabant: Filium fuisse instrumentum Patris in Creatione, eoq; patrem non secus ac faber securi utitur, usum fuisse, quæ omnia in Deum meram blasphemiam redolent. Hæ enim præpositiones, Ex, Per, In. (Prout egregiè hoc ipsum Nazianzenus complectitur) non naturam dividunt, sed unius naturæ proprietates exprimunt.

XIX. In Definitione additur particula Unius, scil. quod Creatio sit actio unius Dei; Quod propter eos dicitur qui plura principia posuerunt. In quorum numero fuerunt Stoici, qui duo principia creationis, utpote mentem id est, Deum & materiam, indigestam illam molem, posuerunt.

XX. Est etiam Creatio actio Solius Dei, quæ nulli creaturæ tribui debet vel potest; Manichæi unum bonum & unum malum Deum in opere Creationis

*nis finxerunt. Xenophon & alij Philosophi, Deo ad-
junxerunt in hoc opere naturæ cooperationem. Quæ
opinionēs apertè Sacris literis contradicunt: Ut ex
Malach. cap. 2. v. 20. Nunquid non unus Deus crea-
vit nos. 1. Cor. 8. v. 6. Nobis unus Deus Pater ex
quo omnia. 2. Reg. 19, v. 15. Tu es solus Deus. Item
ex Esa, 45, v. 6, & 7, Ego Dominus & non alius,
formans lucem creans tenebras &c, Videre licet.
Quæ testimonia, verè uni & soli Deo Creationis
opus adscribunt.*

*XXI, Sed qui fit, quod in Symb. Apost. opus Crea-
tionis soli Patri tribuatur? Hoc fit propter originem,
quia Pater, Filij & Spiritus S. origo & fons est. Mi-
nimè tamen reliquæ personæ excluduntur.*

*XXII. Quæ causa impulit Deum ad creandum
res? Non fuit Dei indigentia. Nam non indiget
ullare. Act. 17, v. 25. Sed immensa Dei bonitas, o-
mnia enim propter seipsum operatus est Dominus.
Prov. 16. v. 4. Quam bonitatem David. Psal. 8. &
104. Item 136. luculentè celebrat.*

*XXIII. Quid verò Materia? 1. Meminit S.
pagina ipsius nihili, è quo rudis illa moles quæ reli-
quas res creatas antecessit. ut Rom. 4. v. 17. Hic Phi-
losophi Canonem illum: Ex nihilo nihil fit, objice-
re solent: Qui verus tantum est de rebus creatis,
cujus finitæ sunt vires. Deo autem omnipotenti ni-*

hile est impossibile. Nec valet de primâ creatione, sed de ordine in natura jam instituto. 2. Mentionem facit S. pagina corporum quæ e rudi illa mole, initio condita, Divina distinctione & exornatione exstiterunt. Quâ de re differit Moses Gen. 1. v. 3. 4. & seq. ut infra patebit. 3. Loquitur S. codex, tum de Elementis, tum de nonnullis corporibus compositis, unde reliqua producta sunt ut ex aquis pisces; Ex terra reliqua animantia, arbores, frutices, &c. ut patet ex Gen. cap. 1. v. 20. 21. & seq. & cap. 2. v. 21. 22. Hujus triplicis varietatis materia, è quâ res primitus producta sunt, disertè meminit S. pagina.

XXIV. Ubi hæc axiomata notanda veniunt. 1. Creationis non esse materiam Ex Qua, sed terminum à quo: Quia cum res non essent, Deo dicente esse ceperunt ut ex Psal. 148. v. 5. constat. 2. Solius nutu, jussu & voluntate Dei, absq; labore omnia creata.

XXV. III. Materia creationis proximè subjungimus Formam: Quæ partim in productione omnium rerum, quæ archetypo in mente Divina, ut ita loquar, præexistenti exactè respondet, consistit: Partimq; in concinno isto ordine, non secus ac musicus concentus, qui ex varijs sonorum differentijs constat, consistit, qui ordo infra fusius explanabitur. Formam hanc in eo consistere ut archetypo, uti dixi, respondeat,

hisce inuictissimis testimonijs probatur. Psal. 148. v. 5. Ipse dixit & facta sunt &c. Act. 15. v. 8. Nota sunt Deo ab ævo omnia opera sua. Item Esa. 40. v. 12.

XXVI. Ad formam requiritur summa singularum omnium rerum perfectio & utilitas: Signidem potentissime ex nihilo omnia: sapientissime pulchra & benignissime utilia cuncta creata sunt. Gen. 1. v. 31. Vidit Deus cuncta quæ fecerat & erant valdè bona. Huc spectat etiam illud dictum Pauli 1. Tim. 4. v. 4. Omnis creatura Dei bona.

XXVIII. IV. Formæ Creationis succedit causæ Finalis. Finis Creationis duplex est. Principalis & Subordinatus. Ille est gloria Dei. Etenim omnia operatus est Jehovah propter semetipsum, Prov. 16. v. 4. Ut nimirum omnipotentia, sapientia & bonitas ejus elucesceret. 1. Omnipotentia ejus ex eo elucescit, quod tot tantasq; res ex nihilo produxerit. Psal. 148. 2. Sapientiam ejus quis tanta mentis Caligine est suffusus, ut eam e modo, ordine & varietate rerum creatarum, non persentiscat, non videat? Eph. 3. v. 10. 3. Bonitas ejus vel hinc manifesta evadit; Quod cum nullius sit indigus omnia tamen condere, & cum rebus creatis bonitatem suam communicare voluerit.

XXVIII. Hic Subordinatus scil. Finis, est hominum vita felix. Omnia enim quæ condita sunt, si-

ve visibilia, siue invisibilia, hominum bono condita sunt. Diserte enim Spiritus Dei horum meminit. Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, qui dominetur in pisces maris & volucres cæli, in pecudes & universam terram, &c. 1. Cor. 3. v. 22. Omnia vestra sunt, siue mundus, siue vita, siue mors & seq. Angeli in ministerium hominum conditi sunt. Psal. 91. v. 11. Solem, Lunam & reliqua corpora cœlestia in usus hominum creata esse memoratur. Deut. 4. v. 19.

XXIX. Post constitutam & conformatam veram de creatione sententiam, considerandus restat ordo & modus creationis quem Moses juxta Hexaemeron instituit. De eo igitur non nulla ex Gen. 1. & Psal. 104. breviter annotabimus. Totum hoc universum, sex diebus productum, distinctum & ornatum, in duas creaturarum classes, juxta Scripturam S. non incommode dispesci potest: nimirum in creaturas invisibiles & visibiles. In Christo enim creata sunt universa in cœlis & in terra, visibilia & invisibilia, &c. Coll. 1. v. 16.

XXX. Porrò res create non simul & in momento exstiterunt ut veteres nonnulli autumarunt, innixi dicto illi quod extat, Eccl. 18. v. 1. Qui vivit in æternum creavit omnia simul. Ubi notandum venit, 1. Particulam Simul non momentum, aliquod temporis

ris, quo singula creatura producta sunt, significare. Sed universaliter denotat illud omne quod vivit & movetur, non ab aeterno existisse, sed à certo temporis principio initium sumsisse, quia solus ille qui creavit, vivit in aeternum. 2. Vox Simul res creatas non casu existisse, sed omnia creata esse simul universaliter, h. e. ut nihil excipiat. Relinquitur ergo hoc quod res creata sex dierum spatio sint producta.

XXXI. Die primo rudem illam & indigestam molem produxit Gen. 1. v. 1. 2. Lucemq; prodire jussit v. 3. & Lucem atq; tenebras distinxit, lucem vocavit diem & tenebras noctem. Per inanem & vacuum illud Gen. 1. nihil aliud quam rudis illa moles indigitatur. Per tria corpora scil. calum, terram & abyssum, quæ Moses in principio creata esse ait: Nihil aliud quam eorum quæ in cælis, in terra & mari sunt significatur. Quod Deus jussit lucem è tenebris splendescere; id est ut Paulus 2. Cor. 6. v. 4. explicat, Deo dicente & jubente subito existit lux: hinc liquet lucem quoq; immediate ex nihilo creatam esse.

XXXII. Die secundo distinxit Deus aquas superiores & inferiores firmamento, jubens ut esset expositum, quod distingueret inter aquas unas & alteras. Ut cortina & tentoria extenduntur, ita Deus ex aquis, materiâ illâ fluidâ, fecit rem extensissimam

maximo miraculo. Est ergò cœlum factum non immediate ex nihilo: Sed ex materiâ illâ, quam Deus, in principio creaverat. Opus hoc secundi diei Psal. 104. v. 2. & 3. Plenius describit.

XXXIII. *Tertio die jussit Deus confluere aquas in unum locum quò conspicua fieret arida, & aridam vocavit terram, aquarum verò conceptacula vocavit maria, ornatâq; est terra, herbis & arboribus, Gen. 1. v. 9. 10. 11. 12. 13. Hoc die tertio Deus etiam dixit (Germinet terra herbam, &c.) Sunt ergò terræ nascentia, non immediate ex nihilo creata, sed cum nullum esset virgultum, nulla herba, Deo dicente, ex terrâ subito producta sunt. Huc pernet cap. 2. Gen. Ubi mentio fit 1. Antea nullam herbâ fuisse ortam in terra, id est nulla semina præcessisse. 2. Non fuisse pluviam fecundantem terram. 3. Non fuisse hominem qui operâ suâ præpararet terram. 4. Luminaria & astira tunc nondum fuisse condita; Sed tamen Deo tantum dicente terram protulisse herbam virentem.*

XXXIV. *Manifestum ergò hinc evadit, longè alia ratione, tertio die facta esse terræ nascentia, quam eum de Physicâ ratione Psal. 104. v. 5. dicit Educis panem è terrâ & 1. Cor. 15. v. 38. Deus dat cuiq; grano suum corpus. Et hæc est vera explicatio verbi Facere in art. Creationis.*

XXXV. Hinc opinantur quidam mundum in autumno creatum fuisse, qui arbores tertia die describuntur fructibus onustæ; Sed fuit hoc miraculum supernaturale ut simul germinarent & fructus ferrent. Cum nullum certum tempus creationis mundi S. Scriptura nobis significet in hoc manebimus; Silente Scriptura S. etiam & nos silere oportet.

XXXVI. Quarto die exornavit coelum luminaribus & astris Gen. 1. v. 14. 15. & seq. Hic disputant: An Deus ex luce primi diei, quarto die luminaria fecerit? An verò quia dicit (stant luminaria) immediate ex nihilo fecerit? illum discursum, in medio relinquimus.

XXXVII. Quinto die producantur pisces & volucres Gen. 1. v. 20. 21. & seq. Non immediate ex nihilo Deus aquatilia & volatilia creavit; Sed dixit: Producant aquæ, reptile animæ viventis, volatile &c. unde expresse constat ex aquis pisces & aves creatas esse. Hoc stupendum est miraculum & naturæ quasi inimicum, cum inter aquatilia & volatilia immensa sit Differentia; Pisces, in aëre extinguuntur & aves in aquis suffocantur, licet ex unâ eademq; materia Deo dicente sint productæ. Deo cui nihil est impossibile, hoc ipso omnipotentiam suam declarare volente.

XXXVIII. Sexto die fecit Deus bestias, jumenta reptilia, Gen. 1. v. 24. 25. Et tandem eodem die ad imaginem & similitudinem Dei hominem condidit, Gen. 1. v. 26. 27. & seq. Atq; ita perfecti sunt, cæli, terra & omnis exercitus eorum.

XXXIX. Colophonis loco hoc addo. Immediate ex nihilo creata esse 1. Cælum. 2. Terram. 3. Abyssum. 4. Lucem. 5. Ani-

5. Animam hominis & 6. Angelos. Angelos conditos esse manifeste constat ex Coll. 1. v. 16. Cum Scriptura S. non exprimat præcimum tempus & diem Creationis angelorum, Libenter nesciamus (sicut Amb. ait) quod scire nec debemus, nec possumus: Sufficiat nobis scire: 1. Angelos non à seipsis exstitisse, nec à substantia Dei genitos: Sed creatos esse. 2. Non ab æterno fuisse Angelos, & ante illud principium quo omnia esse cæperunt, non exstitisse. 3. Ante hominem conditos fuisse colligitur ex Iob. 38. v. 7. Quod superest discursui ipsi relinquimus discutendum. Deo Patri, per Filium in Spiritu S. sit laus & honor in perpetuas æternitates.

Ornatissimo, Humanissimo & Doctissimo,

DN. MAGNO A. G. P. O. GOTHO
S. S. Theol. & Philosophiæ Studioso impigerri-
mo, de Creatione docte disputanti.

PRæside Præclaro, quæ sine primordia rerum,
Differis, ingenij dexteritate tui,
Atq; doces casta quod non confluxerit orbis;
Sed virtute Dei cuncta creata refers.
Pergito sic vatam rimari scripta Sacrorum,
Ut tibi surgat honos, gloria, fama, decus.

Amoris & honoris ergò adposuit.

NICOLAUS NYCOP. Log-
& Poet. Prof.

